

Завершення Великої  
Вітчизняної війни.  
Героїзм  
українського народу.

11 клас, Історія України, тема 7,  
Хорькова Л.В.КЗШ № 114

# Документ

- Наказ № 0078 / 42 по НКВС і Наркомату оборони (22 червня 1944 р.)

Останнім часом в Україні, особливо в Київській, Полтавській, Вінницькій, Рівненській та інших областях спостерігаються відверто ворожі настрої українського населення проти Червоної армії і місцевих органів радянської влади. В окремих районах і областях українське населення вороже противиться виконувати заходи партії й уряду по відновленню колгоспів і здачі хліба для потреб Червоної армії, хліб закопується в ями.

У багатьох районах ворожі українські елементи, переважно з осіб, що ухиляються від мобілізації в Червону армію, організували в лісах «зелені» банди, які не тільки підривають воєнні ешелони, а й нападають на невеликі воєнні частини, а також убивають місцевих представників влади. Окремі червоноармійці й командири, потрапивши під вплив напівфашистського українського населення й мобілізованих українців із визволених областей України, стали розлагатись і переходити на бік ворога. Із вищенаведеного видно, що українське населення стало на шлях відкритого саботажу Червоної армії й радянської влади й прагне до повернення німецької окупації. Тому, з метою ліквідації й контролю над мобілізованими червоноармійцями і командирами звільнених областей України наказую:

- 1. Вислати у віддалені райони Союзу РСР всіх українців, що проживали під владою німецької окупації.
- 2. Виселення здійснювати:
  - а) у першу чергу українців, які працювали і служили у німців;
  - б) у другу чергу вислати решту українців, які знайомі з життям під час німецької окупації;
  - в) виселення почати після того, як буде зібраний врожай і зданий державі для потреб Червоної армії;
  - г) виселення здійснювати лише вночі й раптово, щоб не дати можливості сховатися одним і не дати знати членам його сім'ї, що перебувають у Червоній армії.
- 3. над червоноармійцями і командирами з окупованих областей встановити такий контроль... [27, с. 264—265].-

# Операції радянських військ по звільненню Правобережної України і західноукраїнських земель

- 1) Житомиро-Бердичівська операція (січень 1944 р.)
- 2) Корсунь-Шевченківська операція (початок 24 січня 1944 р.)
- 3) Рівненсько-Луцька операція (лютий 1944 р.)
- 4) Нікопольсько-Криворізька операція (поч. 30—31 січня 1944 )
- 5) Проскурівсько-Чернівецька операція (поч. 4 березня 1944 )
- 6) Умансько-Ботошанська операція (поч. 5 березня 1944 р.)
- 7) Одеська операція (березень 1944 р.)
- 8) Кримська операція (початок 8 квітня 1944 р.)
- 9) Львівсько-Сандомирська операція (поч. 13 липня 1944 р.)
- 10) Яссько-Кишинівська операція (початок 20 серпня 1944 р.)
- 11) Карпатсько-Ужгородська операція (жовтень 1944 р.)

# Підсумок

- 8 жовтня 1944 р. було визволено останній населений пункт УРСР у межах кордонів 1941 р. (ст. Лавочне).
- 14 жовтня 1944 р. в Києві відбулося урочисте засідання з нагоди визволення України.
- 28 жовтня 1944 р. було визволено Ужгород — останній населений пункт у межах сучасних кордонів України.
- Бойові дії на території України тривали 1225 днів (83,3 % від загальної тривалості Великої Вітчизняної війни).

# БОРОТЬБА З УПА

| Період, дата                      | Зміст                                                                                                                                                                                                                                 |
|-----------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| I. Грудень 1944 — червень 1945 р. | Три широкомасштабні антиповстанські операції із залученням великої кількості регулярних військ, військ НКВС, бійців партизанських загонів, каральних загонів (понад 200 тис. з важким озбро-єнням і авіацією). 40 тис. малих операцій |
| II. 1946 р. «Велика блокада».     | Для проведення операції залучалося понад 60 тис. бійців регулярної армії, НКВС                                                                                                                                                        |
| III. 1947—1950-ті рр.             | Систематичні операції по знищенню, витісненню за межі УРСР загонів УПА                                                                                                                                                                |

# Документ:

- Цікаво знати
- Після звільнення С. Бандери з концтабору 5 жовтня 1944 р. , із ним зустрівся німецький генерал Бергер, який мав донести до українського провідника інформацію, що Німеччина змінює свою політику щодо УПА і пропонує співробітництво. Але Бандера відмовився від пропозиції. У звіті про зустріч Бергер зазначав: «Бандера — це незручний, упертий і фанатичний слов'янин. Своїй ідеї він відданий до останнього. На даному етапі надзвичайно цінний для нас, опісля небезпечний, ненавидить як росіян, так і німців».

# Методи боротьби з повстанцями:

- Облави та арешти тих, хто підозрювався у співробітництві з повстанцями;
- Арешт і депортація у східні райони СРСР підозрілих у зв'язках з повстанцями( до 1949 р. )Загалом депортовано понад 200 тис. осіб;
- Проведення масових мобілізацій до лав радянської армії, що підривало соціальну базу повстанського руху;
- Агітація, пропаганда, ідеологічний тиск на мирне населення;
- Дії переодягнених у повстанців загонів НКВС, які влаштовували терор щодо місцевого населення;
- Створення загонів самооборони;
- Здійснення політики радянізації;
- Проголошення амністій учасникам повстанського руху. Перша проголошена в травні 1945 р. нею скористалися 41 тис. повстанців, дезертирів і тих, хто ховався від призову до радянської армії. також було амністовано 17 тис. осіб, яких раніше було заарештовано. До 1949 р. було проголошено ще чотири амністії, але вони вже не мали таких наслідків.

# Офіційні радянські дані про втрати в Україні за час війни (1945 р.)

- а) знищили і замучили 4496 тис. радянських громадян, у тому числі 3178 тис. мирних жителів — чоловіків, жінок, дітей, і 1318 тис. військовополонених, 2023 тис. радянських громадян вивезли в німецьке рабство;
- б) зруйнували і спалили 714 міст і робітничих містечок, понад 28 тис. сіл (459 сіл було знищено разом з їх мешканцями), спалили і зруйнували понад 2 млн будівель, більше ніж 540 тис. надвірних будівель, залишили без житла понад 10 млн осіб.



# Втрати

- німецько-фашистські загарбники зруйнували 16 150 промислових підприємств, на яких працювало близько 2,3 млн робітників; знищили чи вивезли 127,8 тис. електромоторів, 81,6 тис. металоріжучих верстатів, зруйнували 29,8 тис. км залізничних колій, у тому числі 28,7 тис. км колій магістральних залізниць, 1,9 тис. будівель залізничних станцій, 14 тис. поштово-телеграфних закладів, знищили 18 тис. лікувальних закладів, 32,9 тис. шкіл, технікумів, вищих навчальних закладів та науково-дослідних інститутів, 19,2 тис. бібліотек.

# Втрати

- Зруйнували і розграбували 27,9 тис. колгоспів, 872 радгоспи і 1,3 тис. МТС. Відібрали і вивезли до Німеччини 7594 тис. голів великої рогатої худоби, 3311 тис. коней, 9333 тис. голів свиней, 7317 тис. голів овець і кіз, 59 297 тис. шт. свійської птиці.
- німецько-фашистські загарбники завдали майнових збитків громадянам і народному господарству УРСР на суму 285 млрд крб у державних цінах 1941 р. [24, с. 625—626].

# ??Джерела перемоги:??

- 1) Переваги жорстоко централізованої, командної системи управління економікою і суспільством, пристосованої до надзвичайних ситуацій.
- 2) організаційна й партійно-політична діяльність Комуністичної партії.
- 3) Патріотизм, мужність та героїзм народу.
- 4) Висока ступінь соціально-політичної єдності суспільства.
- 5) Полководче мистецтво воєначальників.
- 6) Інтернаціональна єдність народів СРСР.
- 7) Вплив природничо-кліматичних чинників.

# Запитання

- Чи була для українців війна 1941—1945 рр. Великою Вітчизняною?